

Olimpia: sporteszmény és értékrend az ókori „szent fegyvernyugvás” jegyében

Olimpia. E szóban az emberi értékek sokasága ölt testet napjaink világa számára, ám az ókori sportvilág legalapvetőbb elvárása a béke hirdetése volt. Háborút folytató városállam nem küldhetett sportolót az ókori versenyekre. Vajon hány állam sportküldöttsége nem vehetne részt a 2016. évi olimpián, ha napjainkban is ez volna a legalapvetőbb követelmény? Az aktuálpolitikai kérdésekre való válaszkérés és válaszadás helyett inkább az ókori sporteszmény világának legfontosabb történeti hagyatékát és ennek üzenetét kívánom jelen írásomban körüljárni, mert az olimpia igazi jelentősége az értékfelmutatás volt már három évezreddel korábban is.

Minden méltó sikerhez emberi erőfeszítés szükséges: a nemes cél érdekében kifejtett, önfegyelemmel megvalósított, a lélek nagyságát növelő teljesítmény minden emberben benne rejlő alapérték. Az emberi kitartás, a türelem és az állhatatosság olyan jellemvonások, amelyek éppúgy feltételezik a lélek jó tulajdonságait, mint a testi adottságokat. Az ókori bölcsesség szeretete előtt tisztelettel kell ma is adózni: az olümpiai játékok jelszavával, a „*becsület szeretetével*” kiegészülve az olümpiai eszme valóban a tökéletes bölcsesség szeretetét üzeni a mai kor békére vágyó emberének is!

Az ókori görög világ számos művelődéstörténeti kinccsel gazdagította Európát. Az olümpiai játékok Olümpiában közel ezeréves múlttal rendelkező eseménysora volt az ókori görög világnak. Nemcsak a vallási hagyomány szerint, hanem Thalész csillagászati számításai alapján tudományosan is ismert, hogy az első olümpiai játékokat Kr. e. 776-ban rendezték meg. Az Olümpiában rendezett utolsó versenyeket Kr. u. 261-ben tartották meg. Ez a folyamatosság mintegy ezer éven keresztül létezett: a vallásos ünnepséget nem lehetett elhalasztani, mivel a hálaadó istentisztelet és az elszánt, küzdő szellemű embe-

rek megmérettetése egyazon görög tiszteletadó gondolati tartalom részei voltak.

Az egyik forrás szerint az Olümpiában elültetett „szent olajfa” Héraklész nevéhez fűződik. A hagyomány szerint a görög népi hős, a Zeusztól származó és halhatatlan „istenülő”, az „emberiség” és az „istenvilág” érdekében egyaránt példamutató küzdelmet folytató Héraklész volt az olümpiai játékok alapítója. A küzdők és a győztesek dicsőségének elismerésére ültette a szent olajfát.

Olümpia: Zeusz főisten szent kegyhelye

Olümpia nem volt önálló városállam. Élisz területén, nagyon szép és látványos dombokkal övezett, két folyóval átszelt völgyben fekszik. Kr. e. 1000 körül (a görög törzsek évszázados vándorlásának befejezése után) Zeusz főisten szent kegyhelyévé vált. A görög vallás isteneinek és magának Zeusznak is Görögország legmagasabb hegyén, az Olümposzon volt az otthona: e kegyhely az olümpiai Zeusz neve után kapta az Olümpia elnevezést. A minden görög szent kegyhelye és az isteneket megillető tiszteletadásért végzett feladatuk elvégzése pártatlanságot jelentett az élisziek számára: „szent népként” élhettek. Ismertek ugyan különböző hatalmi „betörések” a területre, de az olümpiai Zeusz-kegyhely mindvégig megőrizte az egyedülálló szent hely szerepét az ókori görög világban.

A mitológia szerint Zeusz, a „legtökéletesebb világrend” képviselője a Kronosz-domb alján győzte le apját. A szent körzeten belül volt elkülönítve a Peloponnészosz (Pelopsz szigete) névadójának, a különleges sorsú mitológiai hősnek, Pelopsznak a körzete. A mitikus Pelopsz különleges teljesítményekre képes kocsihajtó volt. Az egyik legismertebb eredménye, amikor úgy sikerült áthajtania a tengeren, hogy az óriási sebesség miatt az aranyból készült kocsi kerekei nem

érintették a hullámokat. Pelopsz a felesége kezét is egy kocsiverseny győzteseként nyerte el. Mivel több kérő volt, ezért a lány apja kocsiverse-nyen való részvétellel akarta felmérni a férjjelöltek lovastudását. Pelopsz könnyedén győzött a versenyen, így elnyerte imádottja kezét.

Az olümpiai játékokhoz hasonló versenyeket (az idők haladtával) több polisz és település is rendezett. Ezek közül még három vált igazán elismertté: Delphoiban négyévenként rendezték meg a püthói játékokat Apollón tiszteletére; Nemeában Zeusz tiszteletére, az iszthmoszi Korinthoszbán pedig Poszeidón ünnepén szerveztek játékokat. Az istenek tiszteletére sok száz ünnepi eseményt rendeztek az ókori görög világban. Ezek többségében olyan programok voltak, amelyekben a vallási szertartás, a felvonulások (körmenetek), az áldozások és imádságok tartása, kórus-, tánc- és drámabemutatók mellett sportesemények is zajlottak. Olümpia több vonásában eltért a szokásostól, egy dologban pedig

egyedülálló volt, nevezetesen, a sportversenyek jelentették a főistennek szóló tiszteletadást. Ez a megkülönböztetett helyzet is azt igazolja, hogy Zeusz Kronosz feletti győzelmének a tiszteletére rendezték a versenyeket.

Zeusz-szobor Olümpiában: az ókor hét világcsodájának egyike

Olümpia elsősorban a játékok megrendezéséről volt híres az ókorban, de egyidejűleg olyan vallási színhelyként tisztelték, amelynek a versenyektől függetlenül is meghatározó volt a búcsújáróhely-szerepe. Itt volt Pelopsz szent körzete, a kincsházak, a Héra-templom, a hippodrom, a palesztra, a stadion, a Földanya szent közete, a Kronosz-domb ligetes kialakítása és mindenekelőtt a már akkor világhírű, csodálatos Zeusz-templom, benne a világcsodaként értékelt, aranyból készített és elefántcsontból faragott Zeusz-szobor.

Az elhunyt magyar olimpiai bajnokok emlékfala a Farkasréti temetőben

Az ókor hét világcsodájának egyike, az Olümpiában alkotott és felépített Zeusz-szobor a főisten templomában volt látható sok száz éven keresztül. Amikor Élisz Kr. e. 470 körül legyőzte Piszatiszt, a zsákmány egy részét Zeusz tiszteletére hatalmas templom építésére fordították. Az alapterület $27,7 \times 64,1$ m, a kétszerese Héra templomának, és Peloponnészosz legnagyobb épülete volt. Ebben helyezték el a világ hét csodájának egyikét, a Pheidiasz készítette, hatalmas, arannyal és elefántcsonttal beborított Zeusz-szobrot, amely egészen a templom tetejéig tornyosodott. Az éliszi építész, Libon tervezte meg a templomot – a homlokzati oldalon 6-, a hosszabbikon 13 tagú, az arany metszés arányához közeli méretű egyszerű oszlopsor állt. Az impozáns épületben a szobor látványos elhelyezkedése és Héraklész tizenkét hősi tettének ábrázolása jelentette a templom belső díszítését.

Pheidiasz aranyból és elefántcsontból készült szobra Zeuszt trónszéken ülve ábrázolta, kezében Nikének (a győzelem istennőjének) hasonlóképpen aranyból és elefántcsontból készült szobrát tartva; az istennő kezében szalag és a fején koszorú volt. Pheidiasz a trónszék legfelső részén, az istenszobor feje fölött az egyik oldalon a Khariszok (a kegyelem istennői), a másik oldalon a Hórák (vagyis az évszakok) képmását mintázta meg. Azon az emelvényen, amelyen a trónszék és a Zeusz körüli többi díszítmény állt, arany domborművek voltak. Az ülő istenszobor hatalmas, 12,37 m magas alakja azt a gondolatot keltette a szemlélőben, hogy „ha felállna, leütné a tetőzetet”.

Fegyvernyugvás az olimpiai játékok időszakában

Az élisziek arra törekedtek, hogy a helyi csepetaték ne akadályozzák meg a játékokra igyekvők utazását, és az Olümpiába érkezők biztonságban legyenek. A Zeusz isteni védnökségével megrendezett olimpiai játékokon a „szent fegyvernyugvást” megszegő államok polgárai nem vehettek részt. A sikerre vágyók közül néhányan ki akarták játszani a törvényt, és ezért olyan állam színeiben vettek részt a versenyeken, amely senkivel sem állt harcban. A legkirívóbb eset egy magas rangú spártai hivatalnok nevéhez fűződött: Likhasz Boiótia színében a kocsiversenyen

győzelmet aratott. Az istenek büntetését nem kerülte el. A bírák leleplezték a csalást: Likhaszra (babérkoszorú helyett) korbácsolás várt.

Vallási naptár

A vallási naptár meghatározó volt a játékok időpontjának kijelölésekor az olimpia évében. A hagyományosan öt napig tartó eseménysor harmadik napja határozta meg a kijelölt időszakot. A játékok harmadik napja mindig egybeesett a nyári napforduló utáni második vagy harmadik holdtöltével. A harmadik nap pontos meghatározása után, az elkövetkező játékok időszakának ismeretében, az olimpiai év tavaszán három „szent hírvívő” indult el Olümpiából, hogy felkeresse a görög világ minden települését, és bejelentse a nagy eseményt. Alapvető követelmény volt az, hogy a versenyeken részt vevők legalább egy hónappal előbb érkezzenek meg Éliszbe: itt a versenybírák szigorú ellenőrzése mellett gyakoroltak, készültek a megmérettetésre. A harmadik, azaz a „szent napon” délelőtt közösen és egyénileg is áldozatokat mutattak be, ennek a fénypontját a szent körzet körmenetszerű bejárása jelentette, amíg el nem értek a Zeusz-oltárhoz. A menet élén a bírák haladtak, őket követték az áldozatot bemutató papok, aztán a görög városok „szent követségei”, majd a versenyzők, az edzők, végül az érdeklődők és a rokonság zárták a sort.

Görög versenyszellem

A versenyszellem teljesen átítatta az ókori görög társadalmat. Mindenféle küzdelemre készek voltak: közügyekben és magánügyekben, pereskedésekben és csatákban; írók és szónokok, valamint természetesen a sportolók is óriási küzdőszellemmel, becsvággal (a görög szóhasználat szerint a „becsület szeretetével”) versenyeztek. A játékok során nem voltak helyezettek: „Aki nem nyert, az vesztes volt.” A „csak az első számít”-elv alól kivételt jelentettek a lovas- és kocsiversenyek, valamint az ötpróba. Érdekes, hogy ez utóbbi versenyszámokban nem a lovas, hanem a tulajdonos volt a győztes. A csapatjátékot soha nem vezették be, a dicsőséget nem lehetett a küzdőtársakkal megosztani.

Fiúk versenyei

Ezekre a versenyszámokra: a kb. 200 méteres versenyfutásra, a birkózásra és az ökölvívásra a

szent nap délutánján került sor. A megmérettetésekben a tizenkettedik születésnapját betöltött, de a (katonai szolgálat időpontját jelentő) 18. életévét még el nem érő fiatalok szerepelhettek.

Nyitóünnep

Az első nap a megnyitással kapcsolatos események és ünnepi kötelezettségek rendezésével telt el. Természetesen mindenekelőtt az isteneknek való tiszteletadásnak, támogató segítségüket kérő imádkozásnak, áldozatok bemutatásának és elkötelezett felajánlások ismertetésének szentelték az egész napot. Ezen a játékok sportolói, a hivatalos személyek, edzők és kísérők is kötelesek voltak részt venni. A vallásos eseménynek nagyon fontos mozzanata volt a Zeusznak tett eskü: a szabályok betartását és a sportszerű küzdelmet fogadták meg. A szabályok áthágásáért jelentős pénzbírságot kellett fizetni, amelyből Zeusznak emeltek újabb és újabb szobrokat: tették ezt egyrészt a főisten megbékéltetése céljából, másrészt a földi halandók elretentő figyelmeztetése érdekében. Az esküszegés (nagyon ritkán fordult elő) vallási értelemben Zeusz mérhetetlen haragját váltotta ki: rettenetes isteni villámmal, mennykőcsapással torolta meg az ellene vétkezőket. Emellett a köznap megvetés és a kizárás a társadalmi életből egyszerű büntetésnek tűnhet, ismerve azonban a vallásos görög világ felfogását és az erkölcsi ítéletét, az esküszegés egyenlő volt az erkölcsi megbélyegzéssel, a közösség megvetésével.

Kocsiverseny

Az első napi istentisztelet és a verseny-előkészületek után a második nap nyitószáma a kocsiverseny volt. A négy lóval húzott, kétkerekű kocsik látványos keretek között gördültek be a hippodromba. A menetet bíborruhás bírák vezették, az élen egy „hírvívő” és egy kürtös lépkedett. A tribün előtt a versenybíráknak és a közönségnek a „hírnök” mutatta be a kocsi tulajdonosát, bemondta a tulaj szülővárosának és az apjának a nevét is. Ezután a kürtös szereplése következett, majd a bírói testület nevében „megnyitottak” nyilvánították a játékokat.

A versenypálya nyílt területű, négyszögletes volt, de ezen belül nem jelöltek ki elválasztható pályákat. A rajtvonal hossza alkalmazkodott az indulók számához. Egy püthói versenyen feljegy-

zett legnagyobb szám negyvenegy kocsi volt, ilyen esetekben a biztonságos rajt érdekében a rajtvonal meghaladta az egyébként szokásos 250 métert. A pályát két, egymástól kb. 400 méterre lévő cölöp jelölte ki, azokat kellett a versenyzőknek megkerülniük.

A startvonalat a kocsik ék alakú felsorakoztatásával alakították ki. Az ezen belüli helyeket sorolással határozták meg: minden kocsinak saját indítórekeszt állítottak fel, amelynek mechanikus szerkezettel nyitható kapuja volt.

A több mint kilenc kilométeren keresztül lélegzetelállító sebességgel száguldó könnyű kocsik csak a fordulót jelző oszlopoknál csökkentették a sebességüket. A verseny során voltak előírási szabályok az előzésre és a kanyarodásra, de ezek ellenére számos összeütközés és sérülés történt a futamokon. Egy püthói játék során Arkeszilaosz, az észak-afrikai Küréné királya egyedül maradt a pályán, és győztes lett (a többiek balesetek miatt kiestek a versenyből). Érdekes, hogy a díjkiosztáskor a kocsihajtók (akiknek ügyességére és bátorságára volt szükség) nem kaptak díjat, a győztesek a lovakat tenyésztő telepek voltak.

Lovasverseny

Ugyanazon a pályán és közvetlenül a kocsihajtás után rendezték meg a lovasversenyt. Abban az időben Európában nem ismerték sem a patkót, sem a kengyelt, ezért a szőrén lovaglás egy, a kocsik által feltúrt terepen nem tartozott a legelvezetesebb versenyzés körébe. A Pergamonból származó hírneves orvos, Galénosz diagnózisa minden lehetséges következményt összegez: *„Ismeretes, hogy a megerőltető lovaglás rongálja a vesetájékot, nemritkán okoz sérüléseket a mellkasban vagy néha az ondóvezetékben – nem is szólva a lovak botlásairól, amelyek miatt a lovasok gyakran lebuknak helyükről és azon nyomban meghalnak.”*

Pentatlon

A második nap délutánjának versenye volt. Az ókori görög öttusa első három száma, a diszkoszvetés, az álló helyzetből történő távolugrás és a gerelyhajítás nem volt önálló versenyszám, csak a pentatlonhoz tartozott. A kétszáz méteres futás és a birkózás önálló versenyszámként a 4. nap sporteseményeként is szerepelt.

Diszkoszvetés

Öt kísérlettel történt, és a legnagyobb távolságot jelölték meg egy kis ékkel. A bronzból készült diszkosz formája a maival megegyező, súlya viszont valamennyivel nagyobb lehetett. Az ókor egyik legismertebb, leghíresebb és leggyakrabban utánzott atlétaszobra a *Diszkoszvető* (Diszkobolosz) volt: Müron athéni szobrász Kr. e. 450 táján készítette el remekművét. Az ábrázolás egyértelműen igazolja, hogy az ókori olümpiai versenyeken a mai diszkoszvetéshez hasonlóan történt (a kijelölt körön belüli forgás nélkül).

Gerelyhajítás

A harci eszközként ismert döfödárdától eltért a hajítógerely. Könnyebb és a végén letompított volt, valamint egy sajátos szíj alkalmazásával segítette az elhajítását. A 30–45 cm hosszú, vékony szíjat feltekerték a gerely súlypontja közelében a nyélre, és csak egy 7–10 cm-es hurkot hagytak szabadon: ezzel egy ujjal segítve a hajítást. A szíj súlypont körüli elhelyezése megkönnyítette a karnak az emelést, másrészt ez jelentette az ókoriak helyes mechanikai felismerését: az ekként megpörgetett és elhajított gerely megtartotta a mozgásirányát, így jóval messzebbre repült.

Távolugrás

Sajátos segédeszköz segítségével és álló helyzetből végezték a távolugrást. Az öt kísérletet végző ugró különböző alakú, kőből vagy fémből készült (2 kg tömegű) nehezekeket tartott a kezében. Nekikészüléskor a súlyokat vállmagasságig előrelendítették, majd a lefelé lendítésnél az ugró előrehajolt, és akkor ugrott el, amikor a súlyok a térde magasságában voltak. Az eljárásnak kettős célja volt. A lefelé lendítés energiájával megnövelt ugrás nagyobbra sikerült, mintha a csak erőből végzettet alkalmazták volna, és emellett a földre érés pontossága is fokozódott. A nem két talpra érkezést érvénytelennek tartották.

Futóversenyek

A versenyek negyedik napjának délelőttjét a három ismert futószám, a 200 m-es, a 400 m-es és a hosszútáv 4800 méter eseményei teljesen kitöltötték. A futóversenyek szintén a stadionban kerültek megrendezésre. A sporteseményekre készülve a talajt feltörték csákánnyal, és vastag

homokréteggel borították: a versenyek során is gondoskodtak arról, hogy minden résztvevő azonos pályakörülmények között küzdjön. A Kr. e. VI. század végétől (spártai javaslatra) mindenkinek, aki a versenyeken részt vett, teljesen meztelennek és mezítlásnak kellett lennie. A rendezőség Kr. e. 404 után további (például az edzők részére is) teljes mezítelenséget ír elő. A krónika szerint ezen a versenyen egy özvegyasszony bírónak álcázva magát megtekintette fia ökölvívó mérkőzését. Amikor a győzelmét önfeledten ünnepelte, lelepleződött. A bírók ugyan büntetés nélkül elengedték, de ragaszkodva az előírásokhoz, hogy nők semmilyen formában, még nézőként sem vehetnek részt a játékokon, meztelenséget írtak elő minden résztvevő, így az edzők számára is.

A 200 méteres stadionfutás a stadion hosszán történő vágta volt. A 400 méteres kettős stadionfutás pedig a teljes pályahosszt adta. A hosszútáv 12 pályahossznyi 4800 métert jelentett, valószínűleg a rajtkövel szemben elhelyezett cölöpnél és a rajtkőnél megfordulva. A rajthelyet egy sor márványlap jelezte, elkülönítve egymástól a versenyzőket. A futók az egyik lábukat hátratarva támasztották a követ, a másik lábukkal pedig 10-20 cm-rel előbbre lépve várták az indítást. Mivel minden büntetés ellenére gyakori volt a hibás rajt, a Kr. e. V. században bevezették (a lovas versenyekhez hasonlóan) a rajtkapus indítást. A rajtvonalon legfeljebb húsz futó számára volt kijelölt hely. Ha ennél több nevező volt, akkor selejtezőfutamokat rendeztek.

Birkózás

A küzdősportokat a 4. nap délutánján mindig óriási érdeklődés mellett rendezték meg. A férfiasan kemény küzdelmek a birkózásban, az ökölvívásban és a pankrációnban igencsak igénybe vették a sportolókat. Ma szinte hihetetlen, de nem jelöltek ki súlycsoportokat, nem volt időhatár, szabályokat sem alkottak széleskörűen, csak éppen a körülményeket határozták meg. A birkózásban az ellenfél háromszori földhöz vágása jelentette a győzelmet. A szabályok szerint a térdel való földre érést már elégségesnek fogadták el. A harapást és a marcangolást nem engedték meg, de például a számos új fogást kifejlesztő szicíliai Leontiszkosz arról vált híressé, hogy

törekedett a lehető legrövidebb idő alatt eltörni ellenfelének az ujjait. A birkózókról maradt ábrázolások, képek és szobrok hatalmas, szívós és izmos, bikanyakú sportolókat mutatnak.

A birkózás nagy egyénisége, a krotóni Milón Püthagorasz tanítványaként is közismert volt. Legendáját erősítette, hogy Kr. e. 540-ben megnyerte a fiúk birkózóversenyét Olümpiában, majd ugyanott Kr. e. 532 és 516 között öt alkalommal a férfiak között is győzött. Az olimpiai sikerek mellett hatszor diadalmaskodott Delphoiban és még tízszer Korinthoszbán, valamint kilencszer Nemeában is. A legsikeresebb versenyzői pályafutás volt ez az ókori sporttörténelemben.

Ökölvívás

A kézfejet és a csuklót igen szorosan körbetekerték eredetileg puha bőrszíjjal (később kemény és érdes bőrrel), és csak az ujjakat hagyták szabadon. Kevés ütőfajtát tiltottak, szabad volt ököllel és tenyérrel is megütni az ellenfelet. A tényleges mérkőzésekkor a két ökölvívó addig küzdött, amíg valamelyiküket kiütötte a másik, vagy pedig a résztvevők egyike a jobb karjának felemelésével elismerte a legyőzését. A körülmények ismeretében mindig folyt vér e küzdelmek során, de a súlyosabb károsodás, sőt a halálesetek sem tartoztak a ritkaságok közé. A források két „sebesülés nélküli” olimpiai győztes ökölvívót említenek: az alexandriai Kleoxenosz nagyon büszke volt e különleges pályafutására; és ismert még egy „sérülés nélküli” versenyző neve, Melankomaszé, de ő nemcsak, hogy nem nyert bajnokságot, de tulajdonképpen nem valódi ökölvívóként szerepelt. Ez utóbbi ökölvívó úgy tudott az ütések elől elmozogni, hogy az ellenfelei a kimerültségtől kényszerültek a mérkőzés feladására (4 órán keresztül képes volt ütőváltás nélkül mozogni).

Pankráción

Az olimpia legkedveltebb sportszáma volt a mindent lebíró pankráción. A görög melléknévből alkotott elnevezést kiemelten a főistenre alkalmazták. Vallási tiszteletadás húzódozott meg a háttérben: Zeusznak, a „mindent lebírónak” Kronosz feletti győzelme volt az Olümpiában rendezett játékok valódi alapja. A pankrációnban a harapás, az ujjak tördelése, fojtogatás és durva marcangolás mozzanatai is jelen voltak. Számos

véres történet, sőt haláleset ismert a sportág ókori történetében.

400 méteres fegyveres futás

Az olimpiai versenyek zárószáma volt. A küzdősportok után ez jelentette a legkeményebb versenyszámot: a küzdelem a görög hadseregnek sok dicsőséget szerző gyalogság érdemeinek méltatását és a fiatalágnak a haza védelmére való nevelését szolgálta. Kr. e. 520-tól egészen a játékok végéig jelen volt e verseny: eleinte teljes fegyverzettel futották; majd csak a lábvért, a sisak és a pajzs emlékeztetett a fegyveres futás lényegére, az ókori görög férfi erkölcsi kötelességére, hazája védelmének szentségére.

Bajnokok

A győztesek a versenyek színhelyein koszorút kaptak. Olümpiában minden résztvevőnek ugyanazon jogai voltak, a szabályok mindenkire azonos mértékűen vonatkoztak, és mindenki, aki nyert, egyforma díjat kapott. Az ismert négy játékhelyen hosszú évszázadokig díjként csak koszorúkat lehetett nyerni. Delphoiban babérból, Korinthoszbán fenyőgallyakból, Nemeában vadzellerből készültek; a legértékesebb olimpiai koszorút pedig az ottani szent olajfának az ágaiból formálták. Ez utóbbinak mágikus erőt tulajdonítottak. A nyertesek szülővárosai bőségesen megjutalmazták az olimpiai győzteseket, és számos olyan kedvezményt adtak nekik, amellyel egész életükre megszűntek az anyagi gondjaik.

Ám ezenkívül az elismerés változatai igen sokrétűek voltak. Az ókori görögök hagyományos versenyszeretete és -tisztelete minden más értékelést legyőzött. Az arisztokrata Alkibiadész a Kr. e. 416-ban aratott látványos olimpiai kocsigyőzelmével politikai befolyásra és előnyökre tett szert még a legdemokratikusabb Athénban is. A Kr. e. VI. század elején az athéni törvényhozó, Szolón a versenyek győztesei részére fokozatokban adható, rendkívüli jutalmakat határozott meg. Az olimpiai győztesek 500, a korinthoszi versenyt megnyerők 100 drachmára számíthattak (egy nehézfegyverzetű gyalogos katona napi egy drachmából el tudta látni önmagát és családját). Az egyszeri díjazás mellett gyakori volt az életjáradék nyújtása. Ez több esetben a havi 180 drachmát is elérhette.

Különleges elismerő díjazást jelentett a győztesnek a szülővárosába történő bevonulása, fogadása. Exainétosznak, a 200 méteres futás olimpiai győztesének a bevonulását ekként őrizte meg egy forrás: „Kocsin vezették be a városba, és a menetben háromszáz kocsi haladt, mindegyiket egy pár fehér ló vontatta, ez mind Akragasz polgárainak tulajdona volt.”

Az olimpiai győzelem reménye még az uralkodókat is lelkesedéssel töltötte el. Nagy Sándor édesapja, II. Fülöp három egymást követő olimpia lovas számaiban (lovasverseny, négylovas kocsi, kétlovas kocsi) aratott győzelmet. Fia, a kitűnő lovas és nagyszerű futó Nagy Sándor arra a kérdésre, hogy részt vesz-e a versenyeken, azt a választ adta: „Csak ha királyok lesznek az ellenfeleim.”

Edzők

Az atlétákat „építő ácsok”-ként sokat kértek egy-egy tanfolyam megtartásáért, így a versenyzők felkészítése nagyon jelentős kiadás volt. Az idők folyamán a városok is felismerték az edzők szerepének jelentőségét. Az edzők műveltebb része mintagyakorlatok előírásával is igyekezett

edzői útmutatást nyújtani. Munkájuk a fizikai és lelki felkészítésen kívül kiterjedt az emberi test fiziológiájának értékelésére, a fizikoterápia alkalmazására, a hideg-meleg vagy izzasztó fürdők hatásának vizsgálatára és természetesen a helyes étrend előírására.

A bölcsesség szeretete:

„az ép test és ép lélek” gondolata

A szellemi élet műhelyei, az ókori görög élet kiemelkedő nevelési intézményei voltak a gümnaszionok. Az eredetileg csak a testgyakorlás iskoláinak tartott színhelyekről kiderült, hogy valójában a testnevelés mellett a magasabb fokú nevelés intézményeit is jelentették. Nem véletlen az, hogy a gümnaszionokban, az ókori görög világ leglátványosabb három helyén, Athén külvárosaiban, az Akadémia ligetében, valamint Lüleion és Künoszargész területén tanított Platon, Arisztotelész és Diogenész is. A gümnaszionok „a test és a lélek edzésének színhelyei” lettek: az ókori görögök a test edzését is bölcséletnek tekintették, a bölcsesség szeretete pedig megkövetelte az ép test és ép lélek megteremtése iránti igényt.

Bagoly, 1996